

KORKUT ATA TÜRKİYAT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Cilt/ Volume 1, Sayı/ Issue 1 (Aralık/December 2019), s. 1-10.
|| Geliş Tarihi-Received: 30.11.2019
|| Kabul Tarihi-Accepted: 11.12.2019
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675

MUSULLU SÂKİNÎ VE TÜRKÇE ŞİİRLERİ

SAKINI OF MOSUL AND HIS TURKISH POEMS

Ahmet İÇLİ*

Öz

Klâsik Türk Edebiyatı, Türk edebiyatı tarihinin önemli bir evresidir. Bu dönemde edebiyat faaliyetlerinde bulunan şairler, birçok manzum ve mensur eser yazmışlardır. Bu şairlerin ve eserlerin bir bölümü hakkında bilgiler mevcuttur. Ancak bazı şairler ve eserleri hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte birçok şairden ve eserlerinden çeşitli şiir mecmuaları vasıtasıyla haberdar olunmaktadır. Türk edebiyatı tarihinin şekillenmesi açısından şairler ve eserlerinin bilinip tanıtılması için bu mecmuaların okunup içeriklerinin analizi önem arz etmektedir.

Kütüphanelerimizde Arap harfli birçok yazma şiir mecmuası bulmaktadır. Bunlardan biri de Kâsımî tarafından derlenen mecmuadır. Bu mecmuada adı kaynaklarda geçmeyen veyahut şiir örnekleri bulunmayan şairlere ait yeni bilgiler mevcuttur. Eserde özellikle Bağdat ve Musullu şairler ile bunlara ait şiir örnekleri bulunmaktadır. Bu kişilerden biri de Musullu Sâkinî'dir.

Çalışmamızda, Kâsımî mecmuasında Musullu olarak tanıtılan Sâkinî'ye ait şiir örnekleri tespit edilip yeni yazıya aktarılmıştır. Bununla birlikte, şiir mecmualarında Sâkinî mahlaslı şairler hakkındaki bilgilere ve şairlere atfedilen diğer şiir örneklerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sâkinî, Musullu Sâkinî, Kâsımî Mecmuası, şiir.

Abstract

Classical Turkish (Divan) Literature is an important stage in the history of Turkish literature. During this period, poets engaged in literary activities, many verses and prose works have written. Information about some of these poets and works are available. However, there is no information about some poets and their works. However, many poets and their works are informed through various poetry magazines/compilations. In terms of shaping the history of Turkish literature, it is important to read and promote the contents of these compilations in order to know and introduce poets and their works.

In our libraries there are many writing poetry magazines with Arabic letters. One of these is the magazine compiled by Kasimi. In this journal, there is new information about the poets whose names are not mentioned in the sources or do not have poetry examples. In particular, there are poets of Baghdad and Mosul and examples of their poems. One of them is Sâkinî of Mosul.

In our study, the samples of Sâkinî which were introduced as the Mosul in the Kasimi magazine were determined and transferred to the new article. However, in poetry magazines, information about Sâkinî poets and other examples of poetry attributed to poets are included.

* Doç. Dr., Batman Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk İslam Edebiyatı ve Sanatları Bilim Dalı
El Mek: ahmet.icli@batman.edu.tr
Orcid: 0000-0002-7478-7518

Keywords: Sakini, Sakini of Mosul, Qasimi Macmua, poem.

1. Giriş

Klâsik Türk edebiyatı tarihimizin en önemli kaynaklarından biri tezkirelerdir. Bu eserlerde, şairler ve eserleri bulunmakla birlikte onların edebî yönü hakkında da bilgiler de bulunmaktadır. Birçok tezkirede şairlere ait geniş bilgi bulunurken bir kısmında ise sadece şairlerin adı görülmektedir. Bununla birlikte adı tezkirelerde geçmeyen birçok şairin varlığı da muhakkaktır. Bu kişilere farklı edebî eserler veyahut çeşitli şiir mecmuaları vasıtasıyla ulaşılabilmektedir.

Mecmualar, birçok açıdan edebiyat tarihine katkı sağlarlar. Bu türden eserler, hakkında bilgi bulunmayan birçok şaire ait şiir örneklerini sunabilmektedirler. Birçok mecmuada, şiir örneklerinin başlığında hangi şaire ait olduğu bilgisi bulunur. Bu da tıpkı bir tezkire özelliği taşıması anlamına gelir. Hatta bazılarında şairin nerele olduğu veya kimliği hakkında kısa bilgilere yer verilir.

Şiir mecmuaları, sadece yeni şiir ve şair isimlerine ulaşma noktasında yardımcı olmaz, dönemin şiir zevki ve sanatı hakkında da çeşitli değerlendirmelerde bulunmaya imkân sağlar. Şiir mecmualarının bir kısmı nazire/benzer şiir örnekleri sunarak edebî zevk ve üslup konusunda çeşitli bilgiler aktarabilmektedir. Ayrıca tematik şiir mecmuaları da söz konusudur. Derleyen, çeşitli konularda yazılmış şiirleri bir araya toplayabilmektedir.

Mecmualar, farklı şairlere ait şiir örnekleri barındırırken edebiyat tarihine yukarıda değinilen katkıları da sağlamaktadır. Bu mecmualardan biri de Kâsimî tarafından derlenen *Bahru'l-Maarif*'tir. Eser hem klâsik anlamda nazire şiir mecmuası özelliği göstermekte hem de aynı konularda yazılmış eseleri bir araya getiren derleme bir özelliktedir. Mecmuada şiirleri bulunan şairlerin, edebiyat tarihinde hakkında bilgi bulunmayan veyahut az bilgi bulunan şairlerden olması niteliğiyle ayrıca kayda değerdir.

Çalışmamız, kaynaklarda hakkında fazla bilgi bulunmayan ve Musullu olarak tanıtılan Sâkinî mahlaslı şair ve Türkçe gazellerinin yeni yazıya aktarımından oluşmaktadır. Makalemizde, şiir mecmualarında Sâkinî mahlaslı şairler hakkındaki bilgilere ve şairlere atfedilen diğer şiir örneklerine de yer verilmiştir.

2. Yöntem

Arap harfli Türkçe metinlerin, okunarak içeriklerinin değerlendirilmesi, Klâsik Türk edebiyatı tarihi metin çalışmalarının önemli alanlarından biridir. Bu eserlerin ihtiva ettiği şairler ve şiirleri hakkında gerekli araştırmaları yapmak, edebiyat tarihine bir yönüyle katkıda bulunmaktadır.

Çeşitli şiir mecmualarının *içerik analizi* ile incelenip *nicel* ve *nitel araştırma yöntemleri* kullanılarak değerlendirilmesi önemlilik arz etmektedir.

Tezkirelerde hakkında bilgilere ulaşamayan fakat şiir mecmualarından hareketle şiirleri tespit edilebilen Sâkinî mahlaslı şair veya şairlerin/şiirlerin ele alındığı bu çalışmada şiir mecmuaları üzerinde bir içerik analizi yapılmıştır.

İlk olarak; Kâsimî mecmuasının muhteva incelemeleri sırasında bilgilerine rastlanan Musullu Sâkinî'nin adı tespit edilmiştir. Musullu Sâkinî'nin şiirlerinde kullandığı mahlasının "Sâkinî" olduğu görülmüştür. Fakat şairin asıl adı hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

Sâkinî veya Musullu Sâkinî olarak tanıtılan şairin tezkirelerde araştırılması sonucu herhangi bir veriye ulaşamadığından dolayı dikkatler, şiir mecmualarına yönelmiştir.

Türk edebiyatında *benzer şiirler* olarak da bilinen *nazire şiirler* önemli bir yekûn teşkil etmektedirler Bu şiirler, aynı aruz kalıbı, kafiye ve anlam örüntülerinin kullanılarak kaleme alınmaktadır. Edebiyat tarihinde nazire şiir derlemesi olan Hisâlî'nin *Metâliü'n-Nezâir*'i incelememiz açısından önemli bir kaynak teşkil etmiştir. Bu eserin kütüphanelerde yazma nüshaları (N4253, AEMNZ 680, N 4252, AEMNZ 679) bulunmaktadır. Eser üzerinde iki doktora çalışması vardır (Kaya 2003; Kalyon 2011). Sâkinî mahlaslı şiirler için bu esere bakılmış olup başlıklarında “Sâkinî” olan iki matla beyit tespit edilmiştir.

Klâsik Türk edebiyatında tematik derleme eser özelliği taşıyan mecmulardan biri de Kâbilî'ye ait “Sultân-ı Hübâna Münâsib Eş'âr” adlı şiir mecmuasıdır. Mecmua üzerinde çalışılmış olup yeni yazıya aktarılmıştır (Gürbüz 2011). Bu eserde de Sâkinî'ye ait olduğu bildirilen iki beyit bulunmaktadır.

Makalemizde Sâkinî mahlaslı şiirler üzerinde, bahse konu üç mecmua eksenli değerlendirmelerde bulunulacaktır.

İncelememizde, Kâsımî mecmuasındaki Arap harfli olarak yazılan şiirler, Latin harflerine aktarılmıştır. Bu işlem yapılırken ilim âleminde sıklıkla kullanılan *transliterasyon* (*çevriyazı*) *alfabesinden* yararlanılmıştır.

Diğer iki mecmuada geçen şiirler/matlar aynen verilmiş olup kısaca değerlendirilmiştir.

Şiirlerin hangi aruz kalıbı ile yazıldıkları şiirlerin üst kısmında gösterilmiştir. Ayrıca yazma eser incelemelerinde şiirin bulunduğu yaprak belirtilmiştir. Metin, yaprağın hangi tarafında ise geçtiği yaprak numarası ve yönü belirtilmiştir (49a gibi).

İncelememizde Kâsımî mecmuasında Musullu Sâkinî'ye ait olduğu belirtilen şiirlerin eski harfli yazımlarının verilmesinin faydalı olacağı düşünülmüş olup, örnek metinler ek olarak sunulmuştur.

Klâsik Türk edebiyatı tarihine katkı sunmayı hedeflediğimiz çalışmamızda, Sâkinî ve Musullu Sâkinî adıyla/mahlasıyla anılan şair(ler), hakkında yeni bilgilere ulaşılmıştır. Bu çalışma, Sâkinî ve Musullu şairler çerçevesinde yapılacak olan diğer akademik çalışmalara yardımcı olma gayesi de gütmektedir.

3. Bulgular

Klâsik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından olan tezkirelerde *Sâkinî veya Musullu Sâkinî* olarak tanınan bir şairden bahsedilmemektedir.

Şair hakkındaki en önemli bilgi Kâsımî tarafından 1625 yılında tamamlanan *Bahru'l-Maarif* adlı şiir mecmuasında geçmektedir (İçli 2018). Mecmuada şaire ait üç Türkçe gazel bulunmaktadır.

Sâkinî mahlaslı şair hakkında bilgi veren önemli bir kaynak da Türk edebiyatı tarihi açısından önem arz eden Hisâlî'nin “*Metâliü'n-Nezâir*”idir. Hisâlî'nin bu eserinde Sâkinî'ye ait olduğu belirtilen iki beyit vardır (Kaya 2003:198, 929).

Bu şair hakkında, Kâbilî tarafından derlenen şiir mecmuasında (Gürbüz 2011) da kısa bilgiler verilmiştir. Mecmuada şaire ait iki beyit bulunmaktadır.

3. 1. Sâkinî Mahlaslı Şairler ve Şiir Örnekleri

İncelememizde Sâkinî mahlaslı veya başlıklı şiir örnekleri sunulup şair üzerinde değerlendirmelerde bulunulacaktır.

3.1.1. Kâsımî Mecmuasındaki Şiir Örnekleri

Kâsımî mecmuasında Sâkinî'ye ait, ikisi "Musullu Sâkinî" biri de "Sâkinî" başlıklı üç adet gazel bulunmaktadır. Mecmua, birçok açıdan önemli bilgiler barındırmaktadır. Bundan dolayı da eserin kısa bir tanıtımı yapılmıştır.

Derlediği eserini, M. 1625 yılında tamamlayan Kâsımî'nin kendisi de iyi bir şair olup mecmuasında kendisine ait şiir örnekleri bulunur. *Bahru'l-Maarif* olarak da anılan mecmua, ASL 625 Mec 83 kayıt numarasında olup, Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Seyfettin Özege Yazma Eser Salonunda Agâh Sırrı Levend yazmaları arasındadır.

Mecmuanın önemli bir yönü ise Irak coğrafyasında yaşayan Türk şairlere ait şiir örneklerini barındırmasıdır. Mecmuanın burada yazıldığını gösteren çeşitli ipuçları da söz konusudur (bkz. İçli 2018: 473-474). Bu şiirlerin bazıları tespit açısından yeni olup ayrıca şairlerinin de gün yüzüne çıkmasına vesile olmaktadır.

Kâsımî mecmuasında Sâkinî'ye ait, ikisi "Musullu Sâkinî" biri de "Sâkinî" başlıklı üç gazel bulunmaktadır. Gazeller aşağıda verilmiştir.

1.Gazel Sâkinî-i Müşulî Yk. 49a

Şiir, nazire/benzer şiir özelliği göstermektedir. Mecmuada aynı sayfada geçen Beyânî mahlaslı bir şairin de benzer bir şiiri bulunmaktadır. Ayrıca Hisâlî'nin nazire matlaları barındıran eserinde (Kaya 2003, s. 628-629) 16. yüzyılda yaşamış birçok şaire ait aynı redif-kafiye-imgelerin kullanıldığı 10'dan fazla matla beyit bulunmaktadır. Bu durum, Sâkinî'nin de aynı yıllarda yaşamış olma ihtimalini güçlendirmektedir.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şol kadar yazıldı hüsnuñ midhatinde nâmeler
Kim işitdi almadı dünyâda hergiz hâmeler

Dil seni sevdi seni gül-pîreherlerden bugün
Gerçi çokdur sevdüğüm 'âlemde rengîn-câmeler

Remz-i 'aşkı añladum deyü başuñ şalma igen
Şüfi bu mebhâşde 'âcizdür nice 'allâmeler

Ola kim ol meh gelüp seyr eyleye eţfâl ile
Anuñ için her taraf 'âşık ider hengâmeler

Sâkinîveş kimse baş virmiş degüldür şıd ile
Serverâ gitmiş yolunda gerçi nice hâmeler

2.Gazel Sâkinî-i Müşulî Yk.50a

Aşağıdaki şiir de nazire şiir özelliği göstermektedir. Mecmuada aynı sayfada geçen Beyânî mahlaslı bir şairin de benzer bir şiiri bulunmaktadır. Bu durum, Kâsımî'nin iki şaire ayrıca önem verdiğini göstermektedir. Ayrıca özellikle Bağdat ve Musul çevresinde yaşamış veya buralı olan diğer şairlere ait nazire şiirler de Kâsımî mecmuasında görülmektedir (Yk. 51a-52a). Bu şairler şunlardır: Musullu Levendî, Bağdatlı Ruhî, Hâdî.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Dilâ rindân içinde ehl-i kâr u bâra yer yokdur
Begüm mest olmayanlar gelmesün hüşyâra yer yokdur

Bırak gel cübbe vü destârı şüfi bezm-i 'irfâna

Tecerrüdḥānesinde cübbe vü destāra yer yoḡdur

Següñ var āsitānında mekānı ol mehüñ ammā
Saña ey müdde‘ī vü bī-kes ü bī-çāre yer yoḡdur

Olup maḡrūr-ı ḥüsn ol meh beni kecdür seven dirmiş
Severler pādişāhum hep seni inkāra yer yoḡdur

O māhuñ zülfi evşāfin uzatma muhtaşar kılgıl
El-ān bir kıldan alur Sākinī tekrāra yer yoḡdur

3.Gazel Sākinī Yk.122b Gazel/5 Beyit

Şiirin beyit sayısı mecmuada 6 olarak görülmektedir. Fakat daha sonrasında ince bir kalemle üzeri çizilmiştir. Fakat beyit okunabilmektedir. Beyit aynı mecmuada şiir örnekleri bulunan Hulkî mahlaslı Hüseyin Paşa’ya ait şiirin makta beytidir. Büyük bir ihtimalle nazire olan her iki şiirin yazımında derleyenin esas aldığı metinleri yazıya geçirirken küçük bir dikkatsizliği olmuştur. Ama daha sonra bu hata düzeltilmiştir. Bahse konu şair Hulkî’nin şiiri mecmuada Sākinî’den hemen önce gelmektedir. Bu çalışma öncesinde, bir şiir mecmuasında Hulkî mahlaslı bir şiirden hareketle, bir ansiklopedi maddesi hazırlanmıştır (Kaplan 2013). Fakat şairin asıl adı hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Bu çalışma sayesinde, Hulkî mahlası ile şiirleri bulunan ve 16. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen şairlerden en az birisinin asıl adının “Hüseyin Paşa” olduğu bilgisi ilim âlemine sunulmaktadır.

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
Müheyyā oldı meclis sāḡiyā dildār gelmez mi
Müşerref eylemez mi bezmi āyā yār gelmez mi

Duḡalum kim virildi saña ḥüsn ili berāt ile
Meger ‘azlūñe şāhum ḡaḡ-ı ‘anber-bār gelmez mi

Ḥayāl-i ‘arızuñla deyr-i dil pür-şüret olmuştur
Kilisā seyrine ol şaçları zünnār gelmez mi

Göñül ḡam pisterinde ḡaste-i hicrān-ı cānāndur
Su’āl-i ḡāline ol gözleri bī-mār gelmez mi

Şikāyet eylemişsin Sākinī ol şāh-ı ḡübāndan
Aceb rencīde olup ol şeh-i düştār gelmez mi

3.1.2. Metālīü’n-Nezâir’deki Şiir Örnekleri

Sākinî mahlası taşıyan şairlere ait şiir örneklerini Hisālî’nin *Metālī’-n-Nezâir* adlı nazire mecmuasında görebilmekteyiz. Eser şairlere ait benzer şiirlerin ilk beyitlerini almak üzere tanzim edildiği için, derleyicinin başlık olarak kullandığı bilgiler eksenli değerlendirme yapılabilmektedir. Hisālî birçok şair için memleketlerini veya önemli özelliklerini belirtmiştir.

Hisālî’nin bu eserinde farklı coğrafyalardan şairlere ait şiir örneklerinin ilk beyitleri bulunmaktadır. Bu şiirler en temel özelliği nazire olmalarıdır. Derleme olmakla birlikte, büyük bir gayretin ve emeğin ürünü olan bu eser, birçok şaire ait şiir örneklerini barındırması ve ilim âlemine kazandırılması yönüyle önem arz etmektedir. Bu eserin birçok yönüyle incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

İncelemeye esas Sâkinî mahlaslı şaire ait şiir örneklerine Hisâlî'nin mecmuasında rastlamaktayız. Bu örneklerde şiirlerin yanında "Sâkinî" ibaresi geçmektedir.

Hisâlî'nin eserinin 17. yüzyıl ortalarında M. 1651 yılında kaleme alınmış olmasından hareketle bahse konu şairin en geç 17. yüzyıl şairi olduğu söylenebilir. Fakat eserdeki birçok şair gibi, Sâkinî'nin de 16. yüzyıl şairi olduğunu söylemek daha uygundur. Şairin Musullu olduğu konusunda bu eserdeki bilgiler yetersiz kalmaktadır. Bununla birlikte Bağdatlı ve Musullu birçok şairler beraber onun adının geçmesi şairin de en azından bu coğrafyada yaşadığına bir işaret olabilir.

Eserde şaire ait olduğu belirtilen şiirler aşağıda verilmiştir.

1. Matla: (N 4252-48a; Kaya 2003: 198)

Nazire şiir olarak Hisâlî tarafından mecmuaya alınan şiirin sonunda "Sâkinî" ibaresi yazılıdır. Bu şiirle birlikte, biri Hisâlî'nin olmak üzere 16 nazire şiir daha bulunmaktadır. Eserdeki şiir aşağıdaki gibidir:

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Cihân maḥbûbını ey dil ser-â-ser cümle gördüñ tüt
İdüp şâhâne meclisler geçüp şadra oturduñ tüt

2. Matla: (N 4252-247b; Kaya 2003: 929)

Sâkinî başlığı kullanılarak belirtilen nazire şiir ile birlikte biri Hisâlî'ye ait olmak üzere 22 matla daha bulunmaktadır. Bunların çoğu Bağdat ve Musul çevresi şairlerindedir. Bunlardan biri de hakkında başka kaynaklarda bilgi bulunmayan Musullu Levendî'dir. Beyit aşağıdaki gibidir.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Murğ-i dil bir dem karar itmez o gül-ruḥsârsuz
Andelîb eglenmez imiş nice kim gülzârsuz

3.1.3. Kâbilî'nin Şiir Mecmuasındaki Şiir Örnekleri

Bilindiği üzere, şiir mecmualarının edebiyat tarihimize farklı açılardan çok büyük katkısı olmaktadır. Bundan dolayı da bu tür eserlerin araştırılıp gün yüzüne çıkarılması, incelenmesi ve içerik analizlerinin yapılması önem arz etmektedir. Bu tür eserlerden biri de Kâbilî'nin hazırlamış olduğu "Sultan-ı Hûbâna Münâsib Eşâr" adlı eserdir. Eser üzerinde, geniş çaplı bir muhteva analizini barındıran doktora tezi (Gürbüz 2011) hazırlanmıştır.

Eserde Sâkinî'ye ait olduğu bildirilen iki beyit bulunmaktadır. İlgili doktora çalışmasında şair hakkında değerlendirmelerde bulunan Gürbüz, "kaynaklarda bu mahlaslı bir şaire rastlanmamıştır" ifadeleriyle (2011:1492) şair hakkında kaynaklarda bilgi olmadığını belirtmektedir.

Bu şiirlerin Musullu Sâkinî'ye ait oldukları net değildir. Fakat şairlerinin Sâkinî mahlaslı oldukları bildirilmektedir.

Sâkinî'ye ait şiir örneklerinin Kâbilî'nin eserinde bulunuyor olması, bu şairin, eser yazılırken veyahut yazımı tamamlanmışken yaşamış olduğunu göstermektedir. Mecmu, 1585 yıllarında yazılmaya başlanmış olup derleyicisinin, yaygın görüşe göre M. 1634 (Gürbüz 2011: 23, 24, 29) yılında ölmesi ile son bulmuşsa, bu şairin 16. yüzyıl şairi olduğu söylenebilir. Bu şiirlerin Musullu olarak bilinen şaire ait olması durumunda Musullu Sâkinî'nin 16. yüzyılda yaşadığı söylenebilir.

Gürbüz, Sâkinî başlıklı bir ansiklopedi maddesi yazıp onun iki şiirine (2014) yer vermiştir.

1. Beyit Sâkinî (Gürbüz 2011: 269)

Nazire şiir olduğu anlaşılan bu beyitle birlikte Kâbilî'nin eserinde farklı şaire ait altı matla daha bulunmaktadır.

Mef'ülü Fâ'ilatü Mefâ'ilü Fâ'ilün
La'l-i lebün ki mürde-i 'uşşâka cân virür
Ben nâ-tüvâna mülk-i 'ademden nişân virür

2. Beyit Şâ'ir-i Mergüb-ı âlem Sâkinî (Gürbüz 2011: 409)

Bu şiirin de yukarıdaki şiir gibi nazire olduğu söylenebilir. Çünkü aynı uyak ve redif ile aynı anlam örüntülerinde bu şiir dışında 8 matla daha bulunmaktadır.

Beytin üzerinde Kâbilî'nin şair hakkında kullandığı tanıtıcı ifadeye göre Sâkinî, önemli bir şair olup şairlerin ve insanların onun şiirine rağbet etmektedir.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün
Beni tîr-i müjeyle urdı bir yâr-ı kemân-ebrü
Ben öldüm düstlar sehm-i kazâdan sizlere yâ hû

4. Tartışma-Sonuç

Klâsik Türk Edebiyatında, Sâkinî mahlasıyla şiir yazan şairler üzerinde bir araştırma olan makalemizde elde edilen bulgular ekseninde önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre;

Sâkinî mahlasıyla şiirleri bulunan şairlerin, şiir örneklerine bakıldığında bunların en geç 17. yüzyılın ilk yarısında hatta ilk çeyreğinde yaşadıkları söylenebilir. Şiir örneklerinin içinde bulunduğu eserlerin yazım yılları ve aynı yıllarda yaşamış diğer şairlerin de değerlendirilmesi sonucu bu şairlerin en erken 16. yüzyılda doğdukları ve bu yüzyılın ikinci yarısında yaşadıkları tahmin edilmektedir.

Kaynaklarda Sâkinî ve Musullu Sâkinî olarak nitelendirilen en az iki şairin varlığı görülmektedir. Fakat bu ikisinin aynı şairler olabileceği gibi, aynı mahlası kullanan farklı şairler olmaları da muhtemeldir.

Kâsımî Mecmuasında Sâkinî'ye ait bir gazel ve Musullu Sâkinî'ye ait iki gazel vardır. Her iki şairin farklı kişiler veya aynı şair olduğu söylenebilir. Fakat her iki bilginin aynı şaire ait olması kuvvetle muhtemeldir.

Hisâlî Mecmuasında Sâkinî adı iki yerde geçmektedir. Esere bu mahlaslı iki matla bulunmaktadır. Bu şiirlerin nazire şiir olduğu söylenebilir.

Kâbilî Mecmuası'nda da bu mahlasla görülen şaire ait iki beyit, iki farklı nazire şiir seçkisi arasında bulunmaktadır.

Sâkinî üzerinde bugüne kadar tanıtıcı bir çalışma olmamıştır. Sadece "Sâkinî" adıyla bir ansiklopedi maddesi hazırlanmıştır. Şairin adı ve iki beyit şiir örneği üzerindeki bu çalışma tanıtıcı olarak yeterlidir. Fakat günden güne yeni çalışmalar sonucu yeni birçok bilgi sayesinde bilgilerin sürekli güncellenmesi gerektiği de bir ayrı bir gerçekliktir. Bununla birlikte, günümüzde her yeni mecmuanın bir hazine gibi araştırılması sonucunda birçok yeni şaire ait yeni bilgi gün yüzüne çıkmaktadır. Bu bilgiler ışığında, mecmuaların ve elde edilen verilerin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesinin önemi görülmektedir.

Çalışmamıza konu olan "Sâkinî" mahlaslı şiirlerin ikisinin başlığında "Müşulî" ibaresi bulunur. Kâsımî birçok şiirin başlığında bu şairin mahlasıyla birlikte ona ait tanıtıcı bilgiler vermiştir. Bu durumda Kâsımî'nin Musullu olarak bildiği bir Sâkinî'nin varlığı söz

konusudur. Bir şiirde ise sadece “Sâkinî” başlığı geçmektedir. Bu şiirlerin Musullu şaire ait olup olmadığı net değildir. Fakat Kâsimî'nin aynı şairden bahsetmiş olması muhtemeldir.

Bu bilgilerle birlikte Kâbilî'nin eserinin 1585 yılı ve sonrasında yazılmaya başlanmış olmasına bakılırsa, Sâkinî veya Musullu Sâkinî'nin bu yıllarda yaşamış önemli bir şair olduğu söylenebilir.

Çalışmamız sayesinde Sâkinî mahlaslı şairlere ait üç gazel ile dört gazeline ait dört matla tespit edilmiş olup ilim âleminin dikkatine sunulmuştur.

Kaynaklar

- Gürbüz, M. (2011). “Kâbilî'nin Sultan-ı Hubâna Münâsib Eşâr Adlı Şiir Mecmuası”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Doktora Tezi
- Gürbüz, M. (2014). Kâbili, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Erişim Adresi: <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4400>. Erişim Tarihi: 20.10.2019.
- Hisâlî, *Metâliü'n-Nezâir* I, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Nu: AEMNZ 679, 230 yk. (460s).
- Hisâlî, *Metâliü'n-Nezâir* I, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nu: 4252
- Hisâlî, *Metâliü'n-Nezâir* II, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Nu: AEMNZ 680, 290 yk. (580s).
- Hisâlî, *Metâliü'n-Nezâir* II, Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nu: 4253
- İçli, A. (2018). “Kasımî Mecmuası'nın İçerik Analizi”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (40), 468-499. DOI: 10.17498/kdeniz.483603.
- Kalyon, A. (2011). *Peştelî Hisâlî Metâliü'n-nezâ'ir (İkinci - Cilt) İnceleme - Metin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Kaplan, Y. (2013). *Hulkî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. Erişim adresi: <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=999>. Erişim Tarihi: 25.10.2019
- Kâsimî (1625) *Kâsimî Mecmuası (Bahru'l-Maarif)*, Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Yazma Eser Salonu, ASL 625, Mec 83.
- Kaya, B. (2003). *Hisâlî Hayatı-Eserleri ve Metâli'ü'n-nezâ'ir Adlı Eserinin Birinci Cildi (İnceleme-Metin)* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara. www.yazmalar.gov.tr

122b

